

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. ספר שתפרו בפשתן ... פסול ... מה תפילין הלכה למשה מסיני לתופרן בגדין אף כל לתופרן בגדין.....1
- ב. אחד משוח בשמן המשה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו מחזירין את הרוצח.....3
- ג. נידוי על תנאי צריך הפרה.....3
- ד. איבעיא להו במיתת כולן הוא חוזר או דלמא במיתת אחד מהן.....4
- ה. משנגמר דינו מת כ"ג ה"ז אינו גולה אם עד שלא נגמר דינו מת כ"ג ומנו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני.....4
- ו. נגמר דינו בלא כ"ג והחורג כ"ג וכ"ג שהרג אינו יוצא משם לעולם.....5
- ז. ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפי' ישראל צריכים לו ואפי' שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם.....5
- ח. בשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט.....5
- ט. נגמר דינו ומת מוליכין את עצמותיו לשם ... מת קודם שמת כ"ג מוליכין עצמותיו על קברי אבותיו.....6
- י. נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה או בן חלוצה ... בטלה כהונה.....6
- יא. היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ... ורבי יהושע מכשיר 7

דף יא.

א. ספר שתפרו בפשתן ... פסול ... מה תפילין הלכה למשה מסיני לתופרן בגדין אף כל לתופרן בגדין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כבר התבאר במסכת שבת דף כח: ומגילה דף ח: שהלכה למשה מסיני שאין¹ תופרין יריעות ספר תורה תפילין ומזוזות² זה לזה³, אלא בגידי בהמה או חיה⁴ המהורים⁵. וטוב לתפור בגידי שור ולוקחין מהעקב שהם לבנים⁶ ואם הם קשים מרככים עד שיעשו כפשתן, וטווין אותם ושזורין אותם, לשמה⁷.

אך המטליות ודבק שמחזקים בו היריעה, אין צריכים להיות מטהורות⁸.

מזוזה העשויה משתי עורות שתפרה קודם הכתיבה כשרה, תפרה לאחר שנכתבה פסולה⁹. ויש פוסלים בכל מקרה¹⁰.

¹ שו"ע נו"כ יו"ד רעה א

² שו"ע ונו"כ או"ח לב מט נ

³ עי' תפארת צבי סי' נ"ב בענין שיעור התפירות [יעו"ש שכתב שבמנין התפירות אין קפידא ולא שיהי' תכופות, והקפידה שיהי' מהודקים וכו' ומבואר במ"ק דף ח' דהדיט תופר רחוקים מתפירות זה מזה וכו' א"כ אין שיעור לתכיפות התפירות ע"ש] ועתשו' ח"ס סי' ער"ה בזה [יעו"ש מש"כ ע"ד ס"ת שנקרעו רוב התפירות, אם להוציא אחרת, וכתב מכמ"ק שצריך לפחות י' תפירות שבזה נקרא ספר וכל שהי' נתפרת כולה מראשה לסופה, ועתה נשארו ו' תפירות שהן רוב של י' בשר בדיעבד וכו' ע"ש עוד בזה]. ועשו"ת בית שלמה מ"ת חיו"ד סי' קס"ט דיש לעשות לכתחילה י"ב תפירות, ובדיעבד כשר גם בפחות.

⁴ בני מעיים דקים ויבשים כמין חומים של גידים אין לתפור בהם דהלמ"מ הוא דוקא גידים עוד כתבו שאין לתפור בגידי עוף מהור כי מי יכריע איזה מהם קרוי גידין ואיזה מהם חומין ואיזה מהם וורידין ואנן גידין בעינן. מ"ב לב ס"ק רכז

⁵ ומשום שצריכין מן המותר בפיך אל יהיו הגידין אלא מבהמה או חיה המהורים, אפילו מנבילות וטריפות שלהם ולא יתפור כל היריעה מראשה לסופה משום דנוחה ליקרע, אלא יניח בראשה מעט ובסופה מעט שלא יהא תפור וכל השאר יהא תפור מראש ועד סוף שאם אינו משייר מהדק בחזקה כשהוא מהדק לס"ת והוא נקרע אבל עכשיו כשהוא מהדקו בכח ומתחיל להתרחב ורוצה להקרע מונע מלהדקו יותר ע"כ לשון רש"י במגילה (דף יט) ומשמע דבדיעבד כשר, ויתפור מבחוץ משום שיותר נאה היא כשתופרין מבחוץ שאין החומין נראין בפנים. לבוש שם וט"ז וש"ך א ומ"ב לב רכז

⁶ בקול יעקב ס"ק רכז כתב שמנהגם לקחת מהמתנים שגם שם הגידין לבנים ובספר המנהיג (הל' תפילין) כתב 'נוהגין כל ישראל לקחת מגידי הירכים, אבל אני קבלתי מרבתי שבצרפת לעשותן מגידי הכתף שהן טובים וקלים לעשותן יותר לטוותן כשהן לחין מיד שנפשטה הבהמה'. ובשולחן גבוה (אות קכ) הביא מנהג לקחת מגידי המפרקת, וכתב שם שהמנהג בירושלים לקחת מגידי בהמה דקה.

⁷ דעת המ"א בסוף ס"ק ס"ו דבעינן בזה המויה לשמה והא"ר ופמ"ג מפקפקין בזה. מ"ב שם רכז

⁸ גליון מהרש"א שם

⁹ שו"ע ונו"כ שם רפח ד לפי איך שפי' הגאון רבי עקיבא איגר בשו"ת מהדורא קמא סימן ריג, מובא בפ"ת שם ד.

¹⁰ חת"ס בשו"ת או"ח ה וכו' מ בראש יוסף בסוגיין, וכן משמע בביאור הגר"א שם, ומהאחרונים שלא חילקו בכך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ב. אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו מחזירין את הרוצח

אחד כהן גדול¹¹ המשוח בשמן המשחה, הם כהנים גדולים שהיו בבית ראשון עד מות יאשיהו, ואחד המרובה בבגדים, ששימשו מיאשיהו ואילך ובבית שני, שלא היה אז שמן המשחה, ואחד הכהן הגדול העובר ואחד הכהן שעבר שמת, שאירע פסול בכהן גדול ומינו אחר תחתיו ועבר פסולו של הראשון, שחזור הראשון לעבודתו והשני נקרא כהן שעבר, מחזיר את הרוצח, אבל משוח מלחמה אינו מחזיר מפני שהוא ככהן הדיוט.

דף יא:

ג. נידוי על תנאי צריך הפרה

נידוהו על תנאי¹², חל הנידוי, וצריך התרה אף על פי שמקיים התנאי¹³, ואפילו אם נידה עצמו על תנאי, שכן מצינו ביהודה¹⁴ שנידה עצמו על תנאי וקיימו ואף על פי כן היו עצמותיו מגולגלין בארון עד שהתפלל עליו משה.

ודוקא שהמנודה מסופק בשעת תנאי אם יהיה יכול לקיימו אם לאו, כמו ביהודה שלא היה ברור בידו שיעמיד בנימין לפני אביו בחזרה, אבל אם ברור לו שיוכל לקיימו אין צריך התרה.

¹¹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה ט

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד שלד ל

¹³ עי' ריטב"א מכות י"א ב' בשם מורו וז"ל: מנלן מיהודא וכו', ותימא מה ענין החומרא הזאת בנידוי יותר מבגדרים ושבועות שהם על תנאי דפקעי בקיום התנאי, ובדוכתי' הוא דאמר ר"י דצריך הפרה וטעם נכון הוא. ומורי הרב ז"ל הי' מתרץ שלא אמרו אלא כגון הא דיהודא שלא קיים תנאו להביאו ממש לאביו, ואף על פי שריצה ליעקב, לא הי' זה עולה בדעתם בשעת הנידוי, ואפשר שדין זה אף במנדין אם לא יפרע לפלוני וריצה אותו דהא הוא כפרעון, וב"ד ג"כ דעתם לכך כנ"ל עכ"ל.

¹⁴ עי' (בתשב"ץ ח"ב סי' ק') שכתב דבזה אפילו המנודה ת"ח דקיי"ל דמנדה לעצמו ומפר לעצמו (כדלקמן סעיף ל"ג) אינו יכול להפר לעצמו בנידוי שחל עליו מפני קבלתו שאם היה ת"ח יכול להפר לעצמו למה יהודה לא הפר לעצמו וכ"כ הראב"ד ז"ל להקשות על הרמב"ם ודבר זה צ"ע עכ"ד ע"ש. פ"ת ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ד. איבעיא להו במיתת כולן הוא חוזר או דלמא במיתת אחד מהן

כבר התבאר שכל¹⁵ אחד¹⁶ מארבעת¹⁷ הכהנים הגדולים המנויים לעיל שמת, מחזיר את הרוצח, אחד כהן גדול המשות בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד הכהן הגדול העובד ואחד הכהן שעבר.

ה. משנגמר דינו מת כ"ג ה"ז אינו גולה אם עד שלא נגמר דינו מת כ"ג ומנו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני

נגמר דינו לגלות¹⁸, ואחר כך מת הכהן הגדול קודם שיגלה הרוצח, הרי זה פטור מן הגלות, ואם עד שלא נגמר דינו מת הכהן הגדול, ומינו כהן אחר תחתיו ואחר כך נגמר דינו, הרי זה חוזר במיתתו של שני שנגמר דינו בפניו.

¹⁵ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה ט

¹⁶ וכתב המל"מ (בהלכה י) אני תמיה על זה דבפ"ק דמכות (דף יב) איבעיא להו במיתת כולן הוא חוזר או דלמא במיתת אחד מהם ת"ש וכו' בדליכא נמצא דלא איפשטא בעיא זו. ולכאורה נראה כיון דספק כפרה הוא דלא יצא משם כי אם במיתת כולן ואולי ספק נפשות להקל אם יצא הותר דמו ומ"מ הו"ל לרבינו לבאר זה וצ"ע. וכונת המל"מ הוא דאכתי הו"ל לרבינו לבאר כן דלכתחלה לא יצא רק במיתת כולן ואם יצא במיתת אחד מהם אינו נהרג ועיין מעשה רקח שכתב ובגמרא נחלקו אי בעינן כל הני או חד מנייהו, ואיני יודע איך יתכן שיהיו כל אלו בזמן אחד, דהא בזמן יאשיה נגנו שמן המשחה, ומשם ואילך היו מחנכים הכהן הגדול בשמנה בנדים, ובשלמא כהן העובד עם כהן שעבד יתכן שאירע בו פסול והושיבו אחר במקומו ושניהם קיימין, אבל כהן משוח עם מרובה בנדים איך יתכן, אם לא שנאמר דאם יתכן בזמן יאשיה אחר שנגנו השמן אירע פסול בהכהן המשות, והוצרך לחנך כהן אחר בריבוי הבגדים בעוד שהראשון קיים. ועיין במהרש"א ז"ל תירץ דאף קודם שנגנו אם נתרבה בכגדים דינו ככ"ג ע"כ. ודבריו רוח הקודש שהן דברי הרמב"ן ז"ל בפרשת אחרי מות ז"ל דאמרינן בגמרא במיתת כולן הוא חוזר או במיתת אחד מהם הוא חוזר שכולם נמצאים בזמן אחד. אבל בכל הזמנים אם נתרבה בכגדים כשר לעבודת יוה"כ. שהרי לעולם מתקנין כהן אחר ביוה"כ ואין מושחין אותו. ואם אירע פסול בכ"ג משמש זה תחתיו שהוא כשר בריבוי הבגדים בלא משיחה עכ"ל הזהב. ועכ"פ דעת רבינו ז"ל בודאי דלא כרמב"ן ז"ל דחשיב להו לארבעה ומבואר דהוי משוח שעבר ומרובה בנדים שעבר. ולענין קושית המרש"ל ז"ל עפר אני תחת כפות רגליו ולפנינו בתוס' נזיר מ"ז ע"א והרע"ב ז"ל שם מבואר איך משכחת לה.

¹⁷ היינו משוח העובד ומרובה בנדים העובד, משוח שעבר ומרובה בנדים שעבר, עיין שהם וישפה

¹⁸ רמב"ם שם הלכה יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ו. נגמר דינו בלא כ"ג וההורג כ"ג וכ"ג שהרג אינו יוצא משם לעולם

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף יח: שרוצח שנגמר¹⁹ דינו לגלות ולא היה שם כהן גדול, וההורג כהן גדול ולא היה שם כהן גדול אחר, וכהן גדול שהרג ולא היה שם כהן גדול אחר, הרי אלו גולים ואינן יוצאין מעיר מקלט לעולם.

ז. ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפי' ישראל צריכים לו ואפי' שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם

הגולה אינו יוצא²⁰ מעיר מקלטו לעולם ואפילו לדבר מצוה או לעדות, בין עדות ממון בין עדות נפשות, ואפילו להציל נפש בעדותו או להציל מיד הגויים או מיד הנהר או מיד הדליקה ומן המפולת, ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם, עד מות הכהן הגדול, ואם יצא התיר עצמו למיתה²¹.

ח. כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט

¹⁹ רמב"ם שם הלכה י

²⁰ שם הלכה ח

²¹ הוסיף רבינו טעם למה אינו יוצא, הלא פקוח נפש דוחה כל מצות שבתורה, ומכש"כ פקוח נפש דכל ישראל, ואסתר תובית, רק דנגד הטבע אין לנו להוסיף אחרי מצות יוצר הטבע, חוקר כליות ולב, הוא אמר כי אם יחס לבב הגואל להרגו אין לו משפט מות, תו אין יכולים ב"ד להמיתו, וכיון שהותר דמו לגואל הדם אין לו להכניס עצמו בספק סכנה עבור הצלת חבירו מסכנה ודאית, כן נראה, ומוכח מזה דלא כהגמ"י בשם ירושלמי דתרומות (ע"י שם פ"ח סוף ה"ד) שהובא בכסף משנה פרק א' (ה"ד) דחייב להכניס עצמו בספק סכנה, ומירושלמי גופיה אינו מוכח למע"י היטב בו.

כן מה שראיתי מביאים בשם הרדב"ז שחייב לקוין את עצמו אבר כדי להציל חבירו, נ"ל דאינו כן, וקצת סעד לזה מהא דאמרו בסנהדרין (דף מ"ד ע"ב), וכששמעו חכמים בדבר אמרו להחזירו א"א כו', דקא הדרי בהו כו', וברש"י שם (ד"ה דבעיא), והיה להן לומר לעדים שיקצו את ידיהם, ועדים שנקטע ידן קודם מיתה אחר שנגמר דין פטור, וכדאמר שמואל (שם מ"ה ע"ב) דבעי לקיים בו יד העדים תהיה בו בראשונה כו', ועל כרחין דאינו מחויב לקטוע ידו להציל פלוני, אף דע"י עדותן שקר נהרג בחנם, וזה קצת סעד, ואכ"מ, ועיין סמ"ע (חו"מ) סימן תכ"ו בזה. או"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כל עיר הקולטת²² תחומה קולט כמוה ואף על פי שהתחום קולט אין הרוצח דר בו, כמבואר להלן דף יב שני' (במדבר לה פסוק כה) וְיָשֵׁב בָּהּ וְלֹא בַתְּחֻמָּהּ.

ט. נגמר דינו ומת מוליכין את עצמותיו לשם ... מת קודם שמת כ"ג מוליכין עצמותיו על קברי אבותיו

רוצח²³ שנגמר דינו להגלותו ומת קודם שיגלה מוליכין עצמותיו לשם, ורוצח שמת בעיר מקלטו קוברין אותו שם, ובעת שימות הכהן הגדול מוליכין עצמות הרוצח משם לקברי אבותיו.

אולם אין קוברים בה או בתחומה מי שאינו חייב גלות, לחיים נתנו ולא לקבורה כמו שיתבאר להלן דף יב. בעזה"ת.

י. נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה או בן חלוצה ... בטלה כהונה

נגמר דינו²⁴ ונמצא הכהן הגדול בן גרושה או בן חלוצה בטלה כהונה²⁵ וכאילו נגמר דינו בלא כהן גדול ואינו יוצא משם לעולם²⁶.

²² רמב"ם שם פרק ח הלכה יא

²³ רמב"ם שם פרק ז הלכה ג

²⁴ רמב"ם שם הלכה יב

²⁵ פירש"י בטלה כהונה איגלאי מלתא למפרע שלא היה כהן גדול והוה ליה האי רוצח נגמר דינו בלא כ"ג ואינו חוזר לעולם

²⁶ פסק רבינו כמ"ד בטלה כהונה משום דבפ"ג דקדושין (דף ס"ו:) אמרינן דטעמא דרבי יהושע משום דכתיב ברכ' ה' חילו ואתי כמ"ד בטלה כהונה ועוד דהכי משתמע בירושלמי פ"ה דתרומות. כס"מ שם, ואחרי המחילה הראויה אין זה הכרח כלל, דכולי עלמא מודו לדר' יהושע אלא דאיפליגו אי ילפינן רוצח מקדשים או לא, והנך קראי דמייתי בפרק ג' דקדושין אליבא דר' יהושע אף למאן דאמר הכא מתה כהונה, אתי לר' יהושע א"כ מה הוספה איכא מהתם, וכן הקשה הרב ר' חיים אבועלפיא בספר עין החיים בלשונות דף ב' ובספר מקראי קודש דף קל"ה, וסיים לענין פסקו של רבינו דאפשר דמשום דהוי ספיקא דאורייתא פסק לחומרא דלא יצא משם לעולם, אך קשה דאי הכי הוי ליה למימר שהוא ספק כדי שלא יהרגנו גואל הדם, ומלשונו משמע דפשיטא ליה ויהרגנו וצ"ע עכ"ל, ואי מהא לא איריא, כיון דגדול עונש המאבד נפש אחת מישראל ואפילו בשוגג כמו שכתב רבינו לעיל פרק ד' דין ט', ולקמן דין י"ד סיים הואיל ובאה תקלה זו הגדולה על ידו מעתה לכפרת עונו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

יא. היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ... ורבי יהושע מכשיר

כבר התבאר במסכת פסחים דף עב: וקידושין דף סו: שכהן²⁷ שעבד, ונבדק, ונמצא חלל עבודתו כשירה לשעבר, ואינו עובד להבא, ואם עבד לא חילל, שנאמר (דברים לג פסוק יא) בְּרֵךְ ה' חֵילוֹ ופָּעַל יָדָיו תִּרְצֶה, אף חולין שבו תרצה.

ראה רבינו לפסוק כמאן דאמר בטלה כהונה להחמיר עליו, ואם הוא לא נשמר מגואל הדם מה נעשה לו.
מעשה רקח שם
²⁷ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ו הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

